

a magyar keresztény társadalomhoz. A felhívás szövegét megmutatták Sternnek, aki azzal a feltétellel lett volna hajlandó közreműködni a terjesztésben, ha a cenzúra átengedi. A Tanács többi tagja Stern mellé állt. Az értelmiségiek, köztük Herskovits Fábán és Láczer Dénes rabbik, Grünwald Fülöp, Grünwald Jenő professzorok, szembefordultak a Tanáccsal, és nagy kockázat árán 2000 példányban sokszorosították a felhívást (lásd a 20. fejezetet). Nem tudjuk, hogy ebből a 2000-ből ténylegesen hány példány jutott el a lakossághoz; sokat megtaláltak és megsemmisítettek a hatóságok. Július elejére elkészült egy hevenyészett, géppel írt röpcédula is, amelyen felszólították a budapesti zsidókat, ne hagyják magukat haláltáborokba hurcolni. Hasonló röpcédulát intéztek a keresztény magyarokhoz is, tájékoztatást adva a vidéki zsidók deportálásáról, és könyörögve kérték a keresztények segítségét a budapesti zsidó közösség kiirtásának megakadályozásához.²³¹ A fennmaradt bizonyítékok alapján nem dönthető el egyértelműen, hogy sor került-e ezeknek a röpcédulának a sokszorosítására és terjesztésére.

A közreműködők vitathatatlan bátorsága, hősiessége ellenére a magyar és zsidó közvélemény felvilágosítására tett kísérletek nem hoztak jelentős eredményt. A résztvevők többségét letartóztatták, felhívásaik döntő részét elkobozták.

A munkaszolgálatosok fölfegyverzésének terve. A Lakatos-korszak vége felé, amikor a magyar politikai vezetés az országnak a tengelyből való kiszakítására szőtt terveket, egyes zsidó vezetőket, köztük a Zsidó Tanács volt tisztviselőit az ellenállás egy drámaibb formájának, nevezetesen a munkaszolgálatosok fölfegyverzésének és ezzel összhangban az antifasiszta ellenzék szervezett felkelésének gondolata kezdte foglalkoztatni.

Szeptember 18-án tették meg az első lépést a zsidó munkaszolgálatosok bevonására a németek és magyar szövetségeseik elleni általános fegyveres felkelésbe. Ezen a napon Gergely György, a Tanács vezető tisztviselője, aki ugyanakkor a Nemzetközi Vöröskereszt munkájában is részt vett, találkozott a legitimista ifj. Pallavicini György gróffal, a Magyar Front végrehajtó bizottságának tagjával. Megbeszélésükön azt próbálták kipuhatolni, hogyan lehetne a zsidó fiatalok és munkaszolgálatosok képviselői fizikai és politikai erőt a Front rendelkezésére bocsátani. A további tárgyalásokba bevonták Draksich Ottót (Pallavicini titkárárt) és Pálffy József grófot is. Az utóbbi ajánlólevelével Gergely szeptember 30-án fölkereste Lázár Károly tábornokot, a testőrség parancsnokát, akit a reménybeli ellenállási erők főparancsnokául szemeltek ki. Gergely emlékeztette a tábornokot, hogy mintegy 120 000 munkaszolgálatossal lehet számolni az országon belül, közülük 26 000-en állomásoznak Budapesten és környé-